

خیلواکی

استقلال

www.esteqlaal.net

دوشنبه، ۲۸ مارچ ۲۰۲۲

داکتر عبدالرحمن زمانی

انتقام جوئی های محمد نادر شاه

نادر خان بعد از ورود به کابل چون از حمایت انگلیس ها برخوردار و از تحریکات و مداخلات خارجی آسوده خاطر بود، تمام کوشش هایش را متوجه تأمین استقرار سلطه، تمرکز قدرت استبدادی و امنیت داخلی کشور ساخت، و با پیش گرفتن روش امیر عبدالرحمن خان یک دوره جدید استبداد را در کشور جاری ساخت و افغانستان را به یک زندان بزرگ تبدیل کرد.

محمد نادر شاه از همان روز های اول دیوانه وار از یکطرف به سرکوب خونین جوانان مترقی و آزاده گان ضد استعمار مشغول گردید، و از طرف دیگر ستیز و مبارزه علیه نام و نشان غازی امان الله خان و دوستداران وی را در صدر دستور کار خویش قرار داد.

قربانیان استبداد:

نادرشاه در همان اوایل احراز قدرت درخزان ۱۹۲۹، جنرال پینن بیگ خان، میرزا محمد اکبرخان، امرالدین خان، عبدالطیف خان کوهاتی، محمدنعیم خان کوهاتی، عیسی خان قلعه سفیدی، تازه گل خان لوگری، سلطان محمد خان مرادخانی، محمد حکیم خان چهاردهی وال، احمد شاه خان کندکشر، دوست محمد خان غند مشریغمانی و سید محمد خان کندک مشرقندهاری را بدون تحقیق و اثبات جرم و گناهی گلوله باران نمود.

نادر خان با هیله و نیرنگ، با وجود تضمین های کتبی و تعهد قرآنی حبیب الله کلکانی و یارانش را بدام انداخت و بدون محاکمه در خندق دروازه ارگ تیرباران و اجساد شانرا برای سه روز در محله پوستین دوز های کابل (بین مکروریان کهنه و سرک قلعه زمان خان امروزی) گویا برای عبرت دیگران بدار اوخت. کشته شدگان عبارت بودند از حمیدالله (برادر حبیب الله کلکانی)، سید حسین چاریکاری (وزیر حربیه)، شیر جان خان (وزیر دربار)، محمدصدیق خان (قوماندان جبهه پکتیا)، ملک محسن خان (والی کابل)، عبدالغنی کوهدامنی (قلعه بیگی حبیب الله کلکانی)، محمد

محفوظ خان هندی (معین وزارت حربیہ)، غلام قادر خان (سرمنشی وزارت حربیہ)، غیاث مارکی (سپہ سالار)، سید محمد یاور، محمد جان گوگا مندی و سکندر و سمندر (خواهر زاده های حبیب الله کلکانی).

نادر خان با تجربه کاری بیش از سی (۳۰) سالی که از افغانستان و خصوصیات جامعه افغانی و مردم آن داشت، وطن دوستان، غازیان معرکه استقلال، روشنفکران و مشروطه خواهان را می

تیرباران حبیب الله کلکانی و همراهانش در خندق دروازه ارگ

شناخت و اولین ضربه شدید و مدتش را هم بر آنها وارد کرد. او ده ها تن از مبارزین و آزاداندیشان را بدون اتهام، شهود، و محاکمه با وحشی ترین شیوه ها اعدام و یا به حبس های طویل المدت و تبعید محکوم کرد.

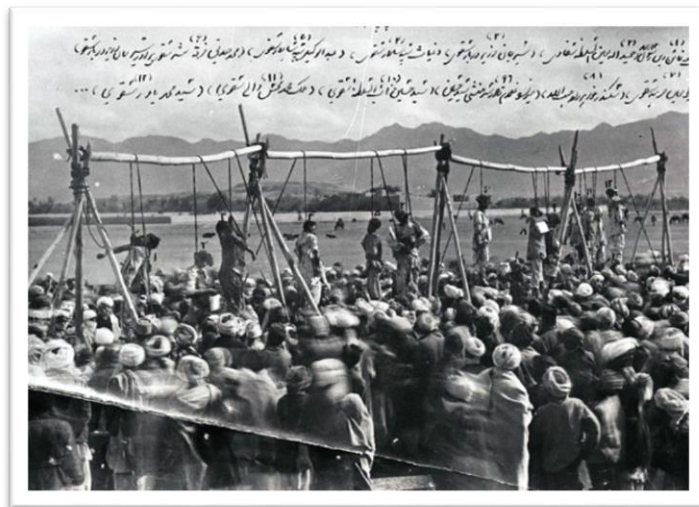
در عهد سلطنت نادرشاه بسیاری از چهره های با استعداد کشور در عرصه های اداری، فرهنگی و سیاسی بدون داشتن حداقل گناه و اشتباهی، به این دلیل که محصول عهد امانی و یا همکاران او هستند، اعدام شدند و یا به زندان فرستاده شدند.

محمد ولیخان دروازی، نائب سالار غلام نبی خان چرخ، جنرال غلام جیلانی خان چرخ، فرقه مشرشیر محمد خان، مرزا محمد مهدی خان منشی اعلیحضرت امان الله خان، خواجه هدایت الله خان رئیس تنظیمیه هزاره جات، عبدالرحمن لودین، تاج محمد خان بلوچ، فیض محمد خان باروت ساز، فقیر جان رئیس جنگلات، عبدالخالق متعلم مکتب نجات، محمودخان (بنام معاون عبدالخالق)، شیردل، محمد اسحق هزاره و خداداد پدر، مولا داداکاا و قربان علی مامای عبدالخالق، غلام ربانی چرخ پسر غلام جیلانی خان، غلام مصطفی چرخ پسر غلام جیلانی خان، عبدالطیف چرخ پسر

عبدالعزيز خان، علی اکبر خان غندمشر، عزیز خان توخی، عبدالله خان کابلی، محمدایوب خان معاون مکتب نجات، محمد زمانخان، اعظم خواجه، میرمسجدی میرمحمد عزیز خان، امیرمحمدخان، میرمحمد عزیز خان، امیرمحمدخان و هشت نفر دیگر از متعلمین مکتب نجات، محمدعظیم منشی زاده باقسمتی از فامیل و صدها تن دیگر بدون محاکمه اعدام شدند.

اسمای عده از زندانیان سیاسی آزادیخواه ضد استعمار و تحول طلبان ضد استبداد خانواده حکمران قرار آتیست:

محمدانور بسمل شاعر، محمدابراهیم صفا شاعر برادر او، محمد اسماعیل خان، محمد طاهر خان، محمدنعیم خان، محمد اسلم خان و محمد هاشم خان از همان خانواده، عبدالصبور غفوری نویسنده، محمد یوسف حقیقی، عبدالغنی معلم، میر غلام محمد غبار مورخ، میر عبدالرشید بیغم و میر غلام حامد بهار برادران غبار، سرور جويا نویسنده، غلام حسین جويا، سعدالدین بها نویسنده، عبدالعزیز خان وکیل قندهار، عبدالاول قریشی وکیل تالقان، عبدالهادی داوی نویسنده، عبدالشکور داوی متعلم، حبیب

اجساد بدار آویخته شده حبيب الله کلکانی و همراهانش

الله خان سرمامور، محمد امین خان سفیر، محمدسعید خان متعلم، میرسیدقاسم خان نویسنده، محمد عمر پیلوت، فیض محمد ناصری نویسنده، محمد هاشم خان کارمند وزارت خارجه، عبدالرحمن خان کارمند وزارت خارجه، غلام رضاخان ترجمان، احمدجان رحمانی، لالا سیدمیر، محمد امیرخان ترجمان، عبدالغفار خان سرحد دار، عبدالغفور خان، جانبازجان چرخى معاون وزارت حربیه، شیر احمدخان چرخى فرقه مشر، سید احمد فرقه مشر، غلام نبی فرقه مشر، فتح محمد فرقه مشربهسودی، غلام دستگیر خان قلعه بیگی، عبدالله منصورى، عبدالنبی منصورى متعلم، محمدجعفر

ایوبی متعلم، سیداکرم خان، عبدالحکیم رستاقی، غلام محی الدین انیس نویسنده، محمدخالد انیس، محمدولی خان پنجشیری، محمدعثمان ترجمان، محمدعمر معلم، محمدحیدر نیسان شاعر، پاینده محمد خان، محمد اکبر پروانی، حبش خان، محمد صالح پرونتا، نویسنده، محمد ابراهیم متعلم، محمداکرم لودین متعلم، محمدایوب خان غوربندی، محمدکبیرخان غوربندی، محمد زبیرخان شاه آقاسی، حبیب الله خان شاه آقاسی، احمدشاه خان رئیس، گل احمدخان حاکم، عبدالاحد فدایی، غلام فاروق تلگرافی، حبیب الله تلگرافی، غلام صدیق صبری تلگرافی، رحیم وردکی تلگرافی، عبدالاحد خان رسام، محمد ناصر غرغشت نویسنده، محمدابراهیم خلیل شاعر، فیض محمدخان کارمند وزارت خارجه، حاجی عبدالخالق خان، عبدالحمید خان، عبدالحبیب خان و محمدنبی خان برادران حاجی، محمد امان خان فراشباشی، غلام صفر اعتمادی، محمدشریف ضیایی، محمدعثمان مغازه دار، غلام غوث خان صاحب منصب، حکیم اسلم خان مهاجر، محمود مهاجر، خان سنجری محمدبشرمنشی زاده، محمدکریم منشی زاده، محمدکبیر منشی زاده، غلام حیدرخان نقشبندی تاجر، محمدیاسین خان تاجر، عبدالرحیم خان کوریر، دادمحمدخان کوریر، پاینده محمدخان کارمند وزارت خارجه، غلام محمد خان متعلم، حیدرعلی خان متعلم، قربانعلی خان، عبدالودودخان انجنیر، میرزا عبدالقیوم خان، عبدالکریم خان، عبدالوهاب خان کوهستانی، عبدالرحیم خان معاون صدارت، استادخلیل الله خلیلی شاعر، عبدالحلم خان کوهستانی، اعظم خواجه خان رئیس شرکت برق، محمد نعیم خان بابی، شاهرخ میرزا، عبدالصبور پغمانی، عبدالحی خان پنجشیری، سید غلام حیدرپاچا، عبدالرازق خان، محمدکریم خان حاکم اعلی فراه، محمدحسین خان معاون لیسۀ استقلال، عبدالعظیم مهاجر، محمدعظیم مزاری، صفرعلی امنی نویسنده، عبدالقدیرخان کوهدامنی، محمد عزیزخان کوهدامنی، صاحب زاده عطاء الحق خان، ملک قیس خوگیانی و خانواده اش، صوفی هوتلی، محمد یونس مهندس، غلام حیدرخان صاحب منصب، و محمدحسین خان صاحب منصب .

رژیم خاندانی نادرشاه انتقامش را تنها به خود مخالفینش محدود نمیساخت، بلکه بشمول اطفال و زنان تمام خاندان شان حتی دوستان و رفقاییشان را نیز سرکوب و روانۀ زندان میساخت، بطور مثال میتوان از خانواده های غلام نبی خان چرخ، محمد ولی خان دروازی، غازی میرزمان خان کنری، ناظر محمد صفر خان، شجاع الدوله خان غوربندی، ملک قیس خوگیانی و امثالهم نامبرد که اطفال این خانواده ها را هم از حق تعلیم و مکتب رفتن محروم ساختند.

منبع: عبدالرحمن زمانی (۲۰۱۳)، بازنگری دوره امانی و توطئه های انگلیس، مؤسسه انتشارات مسکا، مومند خیرندویه تولنه، جلال آباد افغانستان.